

folyamatba, ha a M. N. B. és a mellette működő tanácsadó igazolják, hogy az adós elleni eljárás Magyarország „nemzeti érdekei”-vel ellenkezik.

Egy harmadik rendelkezés (24. pont) azt mondja, hogy az egyezményből eredő bármely jogvita eldöntése választott bíróság feladata. Ezt a rendelkezést egyesek akként értették, hogy az angol hitelező magyar adós elleni követelését csak e választott bíróság előtt lefolytatott tárgyalás előtt indított eljárás után hajthatja be. Ez a felfogás azonban téves, mert ez a Londonban eldöntött jogvita nyilván az egyezményt megkötő testületek közötti jogvitára s nem az egyes magyar adós és külföldi hitelező közötti vitára vonatkozik. Ez rendes bíróságnak van fenntartva, ami a 22. pont végső mondataiból is kiviláglik.

Dr. Nyulászi János.

A márkacikk-reverzális rendelet. Tudvalevő, hogy a Kúria a márkacikk-reverzálisokat a karteltörvény (1931:XX. t.-c.) rendelkezései alá eső megállapodásoknak minősítette és ebből folyólag arra az állaspontra helyezkedett, hogy a márkacikk-reverzálisok érvénytelenek, hacsak írásbafoglalva és — amennyiben a reverzalist adó és vevő felek egyike kereskedelmi társaság vagy húsznál több alkalmazottat foglalkoztató vállalat — a kereskedelemügyi miniszternek bejelentve nem lettek. (K. P. IV. 6558/1933.)

A Kúriának ez a döntése igen súlyosan érintette az érdekelt kereskedelmi köröket. De facto ugyanis a márkareverzálisok sohasem lettek bejelentve, egyfelől mert a gyárosok a legutóbbi időkig abban a naív hitben éltek, hogy a márkacikk-reverzális márkacikk-reverzális — nem pedig kartel, másfelől pedig mert mégsem volt elvárható a márkacikk-előállítótól, hogy ők oldják meg a munkanélküliség problémáját és tüntessék el az állami deficitet azáltal, hogy mindenegyes reverzálissal futárt menesszenek a kartelbejelentő hivatalhoz és hogy mindenegyes reverzális után külön röjják le a kartellilleteket is.

A Kúria állásfoglalása tehát arra készítette a kormányzatot, hogy a márkacikk-reverzálisok kérdését külön rendelettel szabályozza. Ez most meg is történt a hivatalos lap f. é. június hó 12-én megjelent számában közzétett „a különleges alakban és néven forgalombahozott áruk árának védelmére vonatkozó megállapodások tárgyában” kibocsátott 5999/1935. M. E. számú rendelettel.

A rendelet — a márkacikk-reverzálisnak a rendelet 1. §-ában foglalt definíciója értelmében — az olyan megállapodásokra vonatkozik, „amelyeket annak biztosítása végett kötnek, hogy különleges alakban és néven forgalombahozott árut (úgynevezett márkacikket) meghatározott áron árusítsanak”.

Ennek a legális definíciónak a legfőbb hibáját abban látom, hogy túl tág. Meghatározott márkáarak fenntartására ugyanis termelők is vállalhatnak kötelezettséget egymás irányában, amikor is többnyire kartellel lesz dolgunk, nem pedig márkacikk-

reverzálissal. Másfelől viszont nem kartel ugyan, de nem is márkacikkreverzális az a megállapodás, amelyet a közkereseti társaság tagjai vagy a kereskedő és ügynöke kötnek egymással, s amely által intern viszonyban, egy vállalat keretén belül biztosítják — egyebek között — a márkaárak betartását is. Holott mindezek a megállapodások kimerítik a márkacikkreverzális idézett fogalmi meghatározását.

További fogyatéksága a rendelet definíciójának, hogy a márkacikkreverzális lényegét a meghatározott áron árusítás *biztosításában* látja, holott a reverzális esszenciáléja csak az ilyen irányú kötelezettség *megállapítása*. A márkaárak betartására irányuló kötelezettség biztosítását célzó esetleges kötbérikötés, zálogszerződés vagy kezesállítás stb. csupán mellékkikötésként jöhet figyelembe, amely a reverzális fogalmán kívül esik.

Megjegyzendő azonban, hogy a rendelet egyéb rendelkezései alapján, főképp pedig a rendelet előzményeinek ismeretében a fogalmi meghatározás valódi értelme nehézség nélkül megtehető. A szövegezés fogyatéksága tehát előreláthatólag nem fog bajt okozni, — csak józan, a jogforrás intencióját és gazdasági célját szem előtt tartó interpretációra van szükség.

A jogforrás betűszerinti szolgálatának bilincsetől felszabadított és a gazdasági élet szolgálatába állított hermeneutikát azonban a márkacikkreverzális rendelet fogalmi meghatározásának vizsgálata kapcsán különös nyomatékkal kell sürgetnünk, mert meggyőződésünk, hogy míg egyfelől a karteltörvény helyes értelmezése esetén a rendelet kibocsátása szükségessé sem vált volna, másfelől formalisztikus jogszabály-értelmezés mellett a most kibocsátott rendelet sem elégíti ki a gazdasági élet szükségleteit.

Nem mintha kifogásolnánk, hogy a Kúria fentemlített ítéletével „a gazdasági versenyt korlátozó, ill. szabályozó megállapodásokról” szóló törvényt olyan megállapodásokra is kiterjesztette, amelyek *önmagukban* nem érintik a gazdasági verseny szabadságát (hiszen a reverzalist a kereskedő adja a gyárosnak, s így a szerződő felek nem versenytársak!). Ellenkezőleg csak helyeselni tudjuk, hogy a Kúria a *tényállás vizsgálatánál* figyelemmel volt a gazdasági összefüggésekre és az egész reverzálisrendszert tartotta szem előtt. De kifogásoljuk, hogy nem alkalmazta a Kúria ugyanezt a gazdasági szemléleti módot a *törvény értelmezésénél* is, és figyelmen kívül hagyta, hogy a törvény — világosan kifejezésre juttatott intenciója szerint — nem vonatkozik minden olyan megállapodásra, amely valamilyen „szabályozza” a gazdasági versenyt, hanem csak a kartelszerződésekre és *hasonló* megállapodásokra (V. ö. 1931: XX. t.-c. 1. §. és a von. min. indokolás). Nem lehet kétséges ugyanis, hogy a reverzálisok egészen más célból és más irányban szabályozzák — közvetve — a gazdasági versenyt, mint a kartelek.

Ha a Kúria ugyanilyen formalisztikusan értelmezné a márkacikkreverzális-rendelet definícióját is, akkor a rendelet nemcsak, hogy nem oldaná meg a szóbanforgó ítélete által fel-

idézett problémákat, hanem ellenkezőleg teljes zür-zavart idézne elő.

A rendelet kiindulópontjául az a tétel szolgál, hogy a rendelet hatálybalépésétől kezdődőleg a márkacikkreverzálisokra a karteltörvény rendelkezéseit kell — bizonyos módosításokkal — alkalmazni.

A módosítások lényege az, hogy a reverzalist csak a jogosított fél tartozik bejelenteni (2. §. 2. bek.) — ezt azonban abban az esetben is, ha a megállapodásban nem vesz részt kereskedelmi társaság vagy húsznál több alkalmazottat foglalkoztató vállalat (2. §. 1. bek.). A bejelentést mindenegyes árunemre külön-külön kell megtenni, viszont egyazon árunemre vonatkozólag elégséges egy bejelentés — még ha több reverzális kötetett is. (2. §. 3. bek.)

A rendelet részletesen felsorolja azokat az adatokat, amelyeket a bejelentésnek tartalmaznia kell (3. §.) és előírja, hogy a megállapodások „lényeges tartalmára vonatkozó kiegészítéseket és módosításokat” is be kell jelenteni (2. §. 5. bek.). Nem mondja meg azonban a rendelet, hogy mit tekint „lényeges tartalom”-nak, holott erre a 3. §. részletes felsorolása mellett kézenfekvő alkalmá lett volna. A régi reverzálisok bejelentésének határideje a rendelet életbelépésétől számított 45 nap, vagyis 1935. július 27-ike, a rendelet hatálybalépése után kötötéké 15 nap (4. §.). A bejelentést minden évben január hó 30. napjáig meg kell ismételni (6. §. 3. bek.); be kell jelenteni továbbá a reverzális hatályának megszűnését is, mert ellenkező esetben az illetéket — még hozzá háromszoros összegben — tovább kell fizetni (6. §. 6—7. bek.). (Egy-egy árunemre vonatkozó reverzálisok illetéke évi 250 pengő.) — A kereskedelemügyi miniszter a márkacikkekről nyilvános jegyzéket vezet, amelybe a reverzális-bejelentésekben foglalt adatokat bevezetik — a nagykereskedői ár és az árképző tényezők kivételével (5. §. 1—2. bek.).

Figyelmet érdemel, hogy a rendelet körütekintő gondal kerüli az állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a márkacikkreverzálisokat a karteltörvény hatálya alá eső megállapodásoknak tekinti-e. Ez érthető is. Igénylő állásfoglalás esetén ugyanis kénytelen lenne alkalmazni a karteltörvényben megszabott szankciókat (a megállapodás semmissége és pénzbírság) azokkal szemben, akik reverzálisaitak nem jelentették be — ami a gazdasági forgalom megzavarására vezetne. Nemleges állásfoglalás esetén viszont a Kúriával kerülne szembe a kormányzat. Éppen ezért a rendelet csupán annak enunciólására szorítkozik, hogy az utólag, a rendelet értelmében szabályszerűen bejelentett márkacikkreverzálisokat nem lehet érvénytelennek tekinteni amiatt, hogy a karteltörvényben megszabott bemutatást nem teljesítették (8. §.).

Ez a rendelkezés a gazdasági élet nyugalmanak megóvása érdekében elegendő is és a rendeletnek nem lehetett feladata, hogy elméleti viták felett döntsön. Kétségtelen azonban, hogy e rendelkezésben közvetve annak elismerése foglaltatik, hogy a rendelet hatálybalépése előtt az érdekeltektől nem lehetett

elvárni, hogy reverzálisait bejelentésük — ami pedig a bejelentési kötelezettség nem-létének elismerésével egyértelmű. Ekkép tehát a rendelet — akarva nem akarva — mégis rácafolt a Kúriára.

Kivételt állapít meg a rendelet a most említett szabály alól arra az esetre, ha a reverzális érvénytelenségét már jogerős ítélet megállapította (8. §.). Ilyenkor tehát nem lehet többé a reverzális érvényességére hivatkozni. E kivétel célja nyilvánvalóan az, hogy egyszer már véglegesen befejezett ügyet ne lehessen újból felhánytorgatni. A kivételnek ebből a rációjából következik viszont, hogy azt kiterjesztőleg kell értelmezni és alkalmazni kell olyan esetekben is, amikor a reverzális érvénytelenségére épített igény nem ítélettel, hanem egyességgel, vagy más úton-módon lett véglegesen elintézve. *Dr. Hoff György.*

Kell-e mégis egy kis „ú. n. jogbiztonság“? Dr. Kartal Ignác kir. járásbíró úr a Jogállam áprilisi számában érdekes és szellemes cikket írt a magánjogi ú. n. jogbiztonságról. A cikk tartalmával nagyrészt egyet lehetne érteni, ha az a tanulság nem csendülne ki belőle, hogy az „ú. n. jogbiztonság“ megvalósíthatatlan és egy kicsit talán szükségtelen is.

*

Az „ú. n. jogbiztonság“-ért való rajongástól kissé távolesik a jogbiztonság teljes negálása, amihez az illusztris cikkíró úr kissé közeljárni látszik.

Aki kategorice kijelenti, hogy két bírói ítélet feltétlenül rossz azért, mert az egyik ugyanolyan tényállás mellett így dönt, a másik amúgy, az jogbiztonság rajongó és annak nincs igaza, ha nem nézi az ítéletek mögötti anyagi igazságot, az indokokon kívüli impulzusokat. Annak sincs igaza, aki kifogásolja, ha az egyik bíró az igazságot nem feltétlenül ugyanúgy látja meg, mint a másik és az igazságkeresés rögzös útjai miatt jogbizonytalanságról panaszkodik.

Hogy azonban természetes dolognak tartjuk, hogy az elsőbíróság egy felperest elutasít a keresetével abból az okból, hogy a kereseti követelés elévült és a fellebbezési bíróság ugyanebben a perben azt mondja ki, hogy a kereseti követelés időelőtti, vagyis hogy valamiből, ami végeredményben mégis csak csodabogár, szabályt csináljunk, az a jogbiztonság rajongással szemben álló másik végleten van.

Az illusztris cikkíró úr példáival sem tudunk egyetérteni.

Tény az, hogy a váltókiadási perben igen zavaros a felperesi és alperesi jogi helyzet, mert azt a váltót, amely már nincs meg, nem lehet kiadni és ezen váltó elvesztése miatt a váltó esetleg igen nagy összegének kifizetésére irányuló követelést, mint Damokleszkardot nem volna szabad a váltóhitelező feje fölött lebegtetni és az is való, hogy a váltókiadási igényekkel vissza lehet élni, ez azonban egészen más lapra tartozó kérdés, nevezetesen a helyzet szabályozatlanságának a kérdése, amit nem a jogbiztonság, vagy jogbizonytalanság szempontjából lehet és kell felfogni, hanem azt kell mondani, hogy ezt a bizonytalan és a jelenlegi jogszabályok szerint nehezen megoldható helyzetet helyes jogszabályi intézkedéssel szabályozni kell. A szabályozatlanság egészen más, mint a jogbizonytalanság. A szabályozást pl. úgy lehet elképzelni, hogy az a váltóhitelező, aki olyan váltót nem tud kiadni, amelynek adósa regressust nem kíván váltóelőzőkkel szemben érvényesíteni, kérhesse a váltókiadási perben a váltó meg-